ERIK CARLSON

Några teorier om egenvärde

En fullständig teori om egenvärde måste naturligtvis först och främst besvara frågan *vad* som har egenvärde. Kandidaterna är som bekant många: lycka, preferenstillfredsställelse, jämlikhet, mänsklig fulländning, kunskap, etc. Därnäst kommer frågan om egenvärde är mätbart och i så fall på vilken typ av skala. Även om dessa fundamentala problem vore lösta, så skulle emellertid andra svårigheter återstå. En sådan svårighet är att utifrån de sakförhållanden vår axiologi betraktar som fundamentala värdebärare ('värdebaser') tilldela egenvärde till andra sakförhållanden. Jag skall här först kritisera en lösning på detta problem som föreslagits av Edward Oldfield, för att sedan presentera och diskutera tre egna alternativa lösningsförslag.

1. Värdebaser

Låt oss anta att det är sakförhållanden som har egenvärde och att det är meningsfullt att tala om konjunktiva, disjunktiva och negativa sakförhållanden. Vidare antar vi att vissa sakförhållanden är 'värdebaser', i den meningen att de har egenvärde på ett mer grundläggande sätt än andra förhållanden. Egenvärdet hos ett förhållande som inte är en värdebas bestäms helt och hållet av värdebasernas egenvärden. Det är möjligt att ha kunskap om en värdebas egenvärde utan att känna till egenvärdet hos något annat förhållande.

Enligt Warren Quinn är värdebaserna sannolikt sakförhållanden som "lokaliserar en specifik kännande individ vid en specifik punkt längs en värderelevant dimension, såsom lycka, dygd, visdom, etc" (Quinn 1974, s 131). Jag skall utgå från denna idé, men göra ett par tillägg. Noga taget tycks Quinns värdebasbegrepp både för vitt och för snävt. Det är för vitt eftersom det inte innehåller några tidsangivelser. En värdebas borde lokalisera en individ vid en punkt längs en värderele-

Filosofisk tidskrift 1995 nr 4, 75-85

vant dimension *under ett specifikt tidsintervall.* I avsaknad av en sådan tidsparameter tycks ett sakförhållande som 'Jon är lycklig till graden 2' inte ha något bestämt egenvärde, och därmed inte vara en värdebas, eftersom det inte anger hur länge Jon är lycklig. Det är rimligtvis intrinsikalt bättre att han är lycklig i ett år, än att han är lycklig i en timme. Jag skall därför anta att en tidsreferens finns inbakad i värdebaserna, trots att jag för enkelhetens skull inte kommer att skriva ut den.

Quinns begrepp är för snävt i så måtto att det förutsätter att entiteterna som lokaliseras längs en värderelevant dimension måste vara 'kännande individer'. Om t ex skönhet eller jämlikhet är en värderelevant dimension kunde konstverk eller samhällen höra till de objekt värdebaserna lokaliserar. Mina exempel kommer visserligen uteslutande att röra människors lycka och olycka, men jag vill alltså inte hävda att alla värdebaser involverar människor eller andra kännande varelser.

Låt oss för resonemangets skull anta att lycka är mätbart (på kvotskala) och värdemässigt relevant. En värdebas som innehåller en större kvantitet lycka, eller en mindre kvantitet olycka, har sålunda större egenvärde än en värdebas som innehåller en mindre kvantitet lycka, eller en större kvantitet olycka. (Ingen värdebas innehåller både lycka och olycka.) Att Jon är 'lycklig$_2$', dvs lycklig till graden 2 under ett visst tidsintervall, och att Bea är 'lycklig$_{-4}$', dvs olycklig till graden 4 under ett visst tidsintervall, är exempel på värdebaser enligt denna teori. Vi kan beteckna dessa sakförhållanden 'j_2' respektive 'b_{-4}'. Alla de exempel som följer gäller, tänker vi oss, ett och samma tidsintervall. Två olika värdebaser som involverar samma person, som t ex b_1 och b_5, är därför inbördes oförenliga. (Bea kan inte vara lycklig till två olika grader under hela det relevanta intervallet.) Låt oss också anta att en värdebas egenvärde motsvarar den kvantitet lycka eller olycka den innehåller, och låt 'EV' beteckna egenvärde. Så gäller t ex att $EV(j_2)=2$ och att $EV(b_{-4})= -4$.

(Några kanske vill hävda att mindre specifika sakförhållanden som inte involverar någon bestämd individ, t ex 'Någon är lycklig$_2$', har egenvärde på ett mer 'fundamentalt' sätt än Quinns och mina värdebaser. Huvudskälet mot att välja sådana mindre specifika förhållanden som värdebaser är att detta skulle göra det avsevärt svårare att hitta en funktion som bestämmer andra sakförhållandens egenvärden utifrån värdebasernas värden.)

Jag kommer inte att skilja mellan att ha egenvärdet noll och att sakna egenvärde. Vissa skulle kanske vilja göra denna distinktion och hävda att sakförhållanden som j_0 (dvs förhållandet att Jon varken är lycklig eller olycklig under det berörda tidsintervallet) och $j_2\&b_{-2}$ har egenvärdet noll, medan förhållanden som 'Gräs är grönt' och 'Det finns stenar' saknar egenvärde. Åtminstone i detta sammanhang förefaller dock denna eventuella skillnad oväsentlig.

2. *Oldfields teori*

Vårt problem är nu, givet denna enkla modell, att värdera sakförhållanden som inte är värdebaser. Vilket egenvärde har förhållanden som, t ex, $\neg j_2$, 'Någon är lycklig$_2$', $j_2\&b_{-4,}$ eller $j_2 \vee b_5$? Quinn och Oldfield har föreslagit sinsemellan snarlika teorier om egenvärdet hos sådana icke grundläggande sakförhållanden. En nackdel med deras förslag är att de gör egenvärdet hos vissa förhållanden *världsrelativt*, dvs olika i olika möjliga världar. Denna idé om världsrelativt egenvärde tycks dubiös. Det hävdas ofta att ett sakförhållandes egenvärde bara beror på dess inre egenskaper, eller att dess egenvärde är det värde det har med nödvändighet, dvs i varje möjlig värld. Något sådant villkor verkar behövas för fånga den intuitiva skillnaden mellan egenvärde och instrumentellt värde. En teori som laborerar med världsrelativa egenvärden hotar att utplåna denna distinktion.

Förutom denna generella svårighet finns det också mer specifika problem med Quinns och Oldfields förslag. Eftersom Oldfields teori i mitt tycke är en förbättring av Quinns, så skall jag endast diskutera den förstnämnda. De flesta av de kritiska anmärkningar jag kommer att göra drabbar emellertid även Quinns teori.

Innan han formulerar sin huvudprincip för bestämmandet av egenvärde, ger Oldfield följande två definitioner. Ett sakförhållande p är *irrelevant* om och endast om (omm) p är logiskt oberoende av varje värdebas, av varje negation av en värdebas, samt av varje kontingent konjunktivt sakförhållande, vars samtliga konjunkter är antingen en värdebas, eller negationen av en värdebas (Oldfield 1977, s 237. Jag har förenklat hans definition något. Begreppet irrelevant sakförhållande behövs för att disjunktioner som (j_1 &'Gräs är grönt') $\vee$ (b_2 &'Det finns stenar') skall tilldelas egenvärde.) En mängd M är en *minimal mängd för p i världen w* omm följande villkor gäller:

(i) M är en mängd av värdebaser som alla föreligger i w,
(ii) det finns ett irrelevant sakförhållande c som föreligger i w och som är sådant att konjunktionen av c med elementen i M logiskt implicerar p,
(iii) det finns ingen äkta delmängd av M och något irrelevant sakförhållande som föreligger i w, vars konjunktion logiskt implicerar p (Oldfield 1977, s 239).

Vi kan nu återge Oldfields princip för tillskrivandet av egenvärde, låt oss kalla den 'EVO':

EVO För varje värld w och sakförhållande p, gäller att
(a) om p föreligger i w så är dess egenvärde i w lika med summan av egenvärdena hos elementen i unionen av alla minimala mängder för p i w,
(b) om p inte föreligger i w, så (i) om dess egenvärde är större än eller lika med (mindre än) noll i alla världar där det föreligger, så är dess egenvärde i w lika med det minsta (största) egenvärde det har i någon värld där det föreligger, (ii) om dess egenvärde är större än eller lika med noll i vissa världar där det föreligger och mindre än noll i vissa världar där det föreligger, så är dess egenvärde i w noll (Oldfield 1977, ss 240, 242).

EVO har en del implausibla konsekvenser. Antag att j_1 och b_1 föreligger i w. Om vi låter 'EV_w' stå för 'egenvärde i världen w', så följer att $EV_w(j_1 \vee b_1)=2$, medan $EV_w(j_1 \vee b_{100})=1$. Men $j_1 \vee b_{100}$ kan knappast ha *lägre* egenvärde än $j_1 \vee b_1$, eftersom de två förhållandena har en gemensam disjunkt och den andra disjunkten är *bättre* i det förra förhållandet än i det senare. Likaledes, om j_0 och b_{-1} föreligger i w, så gäller att $EV_w(j_0 \vee b_{-100})=0$, medan $EV_w(j_{100} \vee b_{-1})=-1$. Det senare förhållandet skiljer sig från det förra därigenom att varje disjunkt är ersatt av en mycket *bättre* värdebas. Därför är det knappast rimligt att hävda att det har *lägre* egenvärde.

Också beträffande universella och existentiella generaliseringar, såväl som negationer, ger EVO egendomliga resultat. Antag att det endast finns tio personer i w, och att de alla är lyckliga$_2$. Då följer att EV_w('Alla är lyckliga$_2$')=20, medan EV_w('Alla är lyckliga$_{19}$')=19. (Eftersom 'Någon är lycklig$_{19}$' inte föreligger i w är detta förhållandes egenvärde i w, enligt villkor (b) i EVO, lika med det lägsta egenvärde det har i någon värld där det föreligger. Detta värde är 19, dvs dess värde i en värld där det endast existerar en person, och denna person är lycklig$_{19}$.) En ännu underligare konsekvens är att EV$_w$('Ingen är lycklig$_{19}$')=20, medan EV$_w$('Någon är lycklig$_{19}$')=19. (Den enda minimala mängden för 'Ingen är lycklig$_{19}$' i w innehåller alla värdebaser som föreligger i w. Därför gäller att EV$_w$('Ingen är lycklig$_{19}$')=20.) Vad gäller negationer implicerar EVO att om j_5 föreligger i w, så gäller att EV$_w$($\neg j_n$)=5, för alla tal n≠5. Det verkar dock mycket tveksamt om negativa förhållanden som $\neg j_2$ har något bestämt egenvärde (skilt från noll).

Rörande disjunktionerna $j_1 \vee b_{-20}$ och $j_{-1} \vee b_{20}$ hävdar Oldfield att den senare är 'i en mening' intrinsikalt bättre än den förra. "Denna mening är att det trots att det finns världar w_i, w_j sådana att egenvärdet av [$j_1 \vee b_{-20}$] i w_i är högre än egenvärdet av [$j_{-1} \vee b_{20}$] i w_j, så finns det också världar där $j_{-1} \vee b_{20}$ är bättre än $j_1 \vee b_{-20}$ är i någon värld" (Oldfield 1977, s 245). Låt 'EV*' beteckna egenvärde i denna mening. Jag har kritiserat Oldfields princip EVO för att den implicerar exempelvis att EV$_w$ ($j_1 \vee b_1$) > EV$_w$($j_1 \vee b_{100}$), om j_1 och b_1 föreligger i w. Oldfield kunde svara genom att påpeka att EV*($j_1 \vee b_{100}$) > EV*($j_1 \vee b_1$), och att hans teori därför kan fånga intuitionen att $j_1 \vee b_{100}$ är intrinsikalt bättre, eller i varje fall inte sämre, än $j_1 \vee b_1$.

Detta svar är dock av tvivelaktigt värde. Påståendet att det finns en betydelse av 'intrinsikalt bättre' i vilken $j_1 \vee b_{100}$ i w är intrinsikalt bättre än $j_1 \vee b_1$, och en annan betydelse i vilken det omvända gäller, tycks vara ett *ad hoc*-antagande, ägnat att få teorin att stämma bättre överens med våra intuitiva omdömen. Dessutom uttrycker EV* knappast en rimlig idé om egenvärde. Det gäller t ex att EV*($j_1 \vee j_{-100}$) > EV*(j_0) och att EV*('Ingen är lycklig$_{20}$') > EV*('En miljon människor är lyckliga$_{20}$'). (Den sistnämnda värderelationen råder eftersom det finns världar där en minimal mängd för 'Ingen är lycklig$_{20}$' innehåller exempelvis en miljon värdebaser, vilka alla innebär att någon är lycklig$_{21}$.)

Oldfield erkänner faktiskt också ett tredje egenvärdebegrepp, nämligen 'absolut' egenvärde (Oldfield 1977, s 240). Han gör mycket lite för att förklara detta begrepp, men han förefaller benägen att säga att p:s absoluta egenvärde är identiskt med p:s (världsrelativa) egenvärde i en värld där p inte föreligger, i enlighet med villkor (b) i EVO. Hur som helst anser han att idén om världsrelativt egenvärde har en 'intuitiv grund' och därför är av intresse oberoende av dess relation till absolut egenvärde. Som ett argument för detta påstående uppmanar Oldfield oss att överväga vad 'vårt första, oreflekterade svar' skulle vara, om vi tillfrågades om egenvärdet hos en disjunktion som $j_1 \vee b_{-20}$. "[E]tt sådant svar skulle vara att säga 'det beror helt och hållet på huruvida j_1 eller b_{-20} föreligger'. Med andra ord, vi är böjda att säga att värdet hos $[j_1 \vee b_{-20}]$ varierar från värld till värld" (Oldfield 1977, s 247).

Enligt min mening avspeglar detta svar snarare en oförmåga att förstå begreppet egenvärde. Ett sakförhållandes egenvärde måste vara oberoende av vilka andra förhållanden som råkar föreligga. Om detta antagande överges tycks distinktionen mellan egenvärde och instrumentellt värde kollapsa. Det skulle därför vara en stor vinst om vi kunde hitta en teori som undviker världsrelativa egenvärden, men ändå ger plausibla svar vad gäller egenvärdet hos förhållanden som inte är värdebaser. Jag skall formulera tre sådana förslag, varav det andra mycket liknar (min tolkning av) Oldfields idé om absolut egenvärde.

3. *Tre förslag*

Mitt första förslag är mycket enkelt. Idén är att ett sakförhållandes egenvärde är en funktion av egenvärdena hos de värdebaser det logiskt implicerar. Så länge vi håller oss till lycka och olycka är det kanske också naturligt att tänka sig att den relevanta funktionen helt enkelt är addition. (Detta sista antagande är dock problematiskt, då det tycks leda till 'den Frånstötande Slutsatsen'. Se Parfit 1984, s 388.) Vi får då:

EV1 Egenvärdet hos p är lika med summan av egenvärdena hos de värdebaser som p logiskt implicerar.

Enligt EV1 saknar disjunktioner som $j_2 \vee j_{-5}$ och $j_2 \vee j_5$ egenvärde. Beträffande den förra disjunktionen tror jag det finns ett ganska bra argument för denna slutsats. Betrakta två världar, w och w', där j_2 respektive j_{-5} är de enda föreliggande värdebaserna. Intuitivt sett finns det inget intrinsikalt *dåligt* sakförhållande i w, och inget intrinsikalt *bra* förhållande i w'. Men om vi antar att $j_2 \vee j_{-5}$ har antingen negativt eller positivt egenvärde, och att egenvärdet hos ett förhållande inte varierar över möjliga världar, så finns det antingen ett intrinsikalt dåligt förhållande i *w*, eller ett intrinsikalt bra förhållande i *w'*. Alltså, kunde man hävda, saknar 'blandade' disjunktioner som $j_2 \vee j_{-5}$, med en bra och en dålig disjunkt, egenvärde.

Rörande 'rent goda' och 'rent dåliga' disjunktioner, å andra sidan, ger EV1 mer tvivelaktiga resultat. En disjunktion som $j_2 \vee j_5$ implicerar logiskt att åtminstone ett gott sakförhållande föreligger, men inte att något dåligt förhållande föreligger. Därför tycks det rimligt att hävda att $j_2 \vee j_5$ är intrinsikalt gott. Av analoga skäl är då $j_{-2} \vee j_{-5}$ intrinsikalt dåligt. Samma resonemang kan tillämpas på förhållanden som 'Någon är lycklig$_2$' och 'Tio personer är lyckliga$_{-5}$', vilka saknar egenvärde enligt EV1. Jag skall nu föreslå en lösning som tar hänsyn till dessa intuitioner.

Låt oss behålla Oldfields ovan återgivna definition av ett irrelevant sakförhållande, och låt oss generalisera hans definition av en minimal mängd, genom att ta bort hänvisningen till en möjlig värld. Alltså, en mängd *M* är en *minimal p-mängd* omm (i) varje element i *M* är en värdebas eller ett irrelevant sakförhållande, (ii) konjunktionen av elementen i *M* är kontingent och logiskt implicerar *p*, och (iii) ingen äkta delmängd av *M* är sådan att konjunktionen av dess element är kontingent och logiskt implicerar *p*. Vidare, en mängd *M* är en *p-mängd* omm (i) *M* är en minimal *p*-mängd eller en union av minimala *p*-mängder, och (ii) konjunktionen av elementen i *M* är kontingent. Låt oss slutligen definiera begreppen 'minimum av *p*' ('Min(*p*)') och 'maximum av *p*' ('Max(*p*)'), på följande sätt: *Min*(*p*) (*Max*(*p*)) är summan av egenvärdena hos elementen i en *p*-mängd *M*, sådan att summan av egenvärdena hos elementen i *M* är åtminstone lika liten (stor) som summan av egenvärdena hos elementen i varje annan *p*-mängd. Vi kan nu formulera vårt andra förslag:

EV2 (a) Ett sakförhållande *p* är intrinsikalt gott omm Min(*p*)>0, intrinsikalt dåligt omm Max(*p*)<0 och intrinsikalt neutralt omm det varken är intrinsikalt gott eller intrinsikalt dåligt,

(b) om *p* är intrinsikalt gott så EV(*p*)=Min(*p*), om *p* är intrinsikalt dåligt så EV(*p*)=Max(*p*) och om *p* är intrinsikalt neutralt så EV(*p*)=0.

Enligt EV2 är endast förhållanden som säkerställer något på det hela taget gott intrinsikalt goda, och endast förhållanden som säkerställer något på det hela taget dåligt är intrinsikalt dåliga. Dessutom motsvarar egenvärdet hos ett förhållande så att säga den kvantitet gott eller dåligt förhållandet säkerställer. Således, EV(j_5&b_{-2})=3, EV($j_1 \vee j_5$)=1, EV($j_{-1} \vee j_{-5}$)=–1, EV('Någon är lycklig$_2$')=2, och EV($j_{-1} \vee j_5$)=0. Dessa resultat verkar rimliga.

Å andra sidan skulle vi kanske vilja hävda t ex att EV($j_0 \vee j_{100}$) > EV($j_0 \vee j_{-100}$), eller att EV($j_{100} \vee j_{-1}$) > EV($j_1 \vee j_{-100}$). Men EV2 implicerar att alla dessa förhållanden har egenvärdet noll. Nu kan det tyckas omöjligt att behålla både idén att endast sådana förhållanden som säkerställer något gott eller dåligt är intrinsikalt goda eller dåliga och åsikten att EV($j_0 \vee j_{100}$) > EV($j_0 \vee j_{-100}$). Bägge dessa teser kan dock upprätthållas, om vi är beredda att acceptera att det finns sakförhållanden som är intrinsikalt 'obestämda', dvs varken goda, dåliga eller neutrala, och att vissa obestämda förhållanden ändå är jämförbara med avseende på egenvärde. Vi kan ge utrymme för obestämda förhållanden i vår teori genom att låta egenvärden representeras av numeriska intervall, i stället för av enskilda tal. Mitt sista förslag blir då detta:

EV3 (a) För varje sakförhållande p, EV(p) = intervallet Min(p)–Max(p) (om Min(p)=Max(p) antar jag att intervallet Min(p)–Max(p) = Min(p) och Max(p)),

(b) p är intrinsikalt gott omm Min(p)>0, intrinsikalt dåligt omm Max(p)<0, intrinsikalt neutralt omm Min(p)=0 och Max(p)=0, och intrinsikalt obestämt omm det varken är intrinsikalt gott, intrinsikalt dåligt, eller intrinsikalt neutralt,

(c) om Min(p) ≥ Min(q) och Max(p) ≥ Max(q), så EV(p) ≥ EV(q),

(d) om EV(p) ≥ EV(q) och EV(q) ≥ EV(p), så EV(p) = EV(q),

(e) om EV(p) ≥ EV(q) och inte EV(q) ≥ EV(p), så EV(p) > EV(q),

(f) om varken EV(p) ≥ EV(q) eller EV(q) ≥ EV(p), så är EV(p) och EV(q) ojämförbara.

EV3 implicerar att EV($j_0 \vee j_{100}$) > EV($j_0 \vee j_{-100}$) (och att EV($j_{100} \vee j_{-1}$) > EV($j_1 \vee j_{-100}$)) och motsvarar därför vissa intuitioner bättre än EV2.

Eftersom dessa fyra sakförhållanden alla är intrinsikalt obestämda så innebär dessa resultat inte heller något brott mot idén att endast förhållanden som säkerställer något på det hela taget gott eller dåligt är intrinsikalt goda eller dåliga.

Också vad gäller värderingen av förhållanden som $j_2 \vee b_2$ och 'Någon är lycklig$_2$' skiljer sig EV3 från EV2. Enligt EV2 har dessa bägge förhållanden egenvärdet 2. Enligt EV3, däremot, är EV($j_2 \vee b_2$) lika med intervallet 2 – 4, och EV('Någon är lycklig$_2$')= intervallet 2 – n*2, där n är antalet personer i den mest 'tätbefolkade' möjliga värld där alla är lyckliga till graden 2 under det berörda tidsintervallet. Även i dessa fall tycks EV3 ge rimligare resultat än EV2. Det finns ju t ex en 'realisering' av $j_2 \vee b_2$, nämligen $j_2 \& b_2$, som är bättre än både j_2 och b_2, tagna var för sig. Därför kan man, vilket Krister Bykvist uppmärksammat mig om, med fog hävda att $j_2 \vee b_2$ är intrinsikalt bättre än j_2 och b_2. (Detta är anledningen till att jag definierat Min(p) och Max(p) i termer av 'sämsta' respektive 'bästa' p-mängder, och inte direkt i termer av 'sämsta' och 'bästa' *minimala* p-mängder. Enligt de senare definitionerna skulle EV3 implicera att EV($j_2 \vee b_2$)=2 och EV('Någon är lycklig$_2$')=2.)

En ytterligare skillnad mellan EV2 och EV3 gäller negationer, såsom $\neg j_1$. Medan EV2 implicerar att EV($\neg j_1$)=0, så implicerar EV3 att EV($\neg j_1$)= –n – n, om vi antar att det finns ett tal n, sådant att –n och n representerar de största möjliga graderna av olycka respektive lycka. Således är $\neg j_1$ ett i extrem grad obestämt förhållande. EV3 är därför förenlig med mitt påstående ovan, att negativa sakförhållanden saknar ett *bestämt* egenvärde (skilt från noll). Det kan ändå förefalla lite egendomligt att egenvärdet hos $\neg j_1$ är ojämförbart med värdet hos de flesta andra (icke-negativa) förhållanden. Vi kanske är böjda att påstå t ex att EV(b_{10}) > EV($\neg j_1$). Men om vi betänker det faktum att $\neg j_1$ har både mycket goda 'realiseringar', såsom j_{100}, och mycket dåliga 'realiseringar', såsom j_{-100}, så förefaller slutsatsen att EV(b_{10}) och EV($\neg j_1$) är ojämförbara acceptabel.

EV3 har en viss likhet med ett förslag som framförts av Sven Danielsson. Hans idé innebär ungefärligen att p är intrinsikalt bättre än q omm Min(p)>Max(q). (Danielsson 1978, s 11.) I mitt tycke är Danielssons förslag i överkant 'försiktigt'. Som jag antytt ovan är jag benägen att hävda att $j_0 \vee j_{100}$ är bättre än $j_0 \vee j_{-100}$. Dessa förhållanden är ojämförbara i Danielssons teori.

Jag skall avsluta denna uppsats med att peka på två egenskaper som delas av EV1, EV2 och EV3. För det första bryter dessa teorier mot en princip, förespråkad av bl a Roderick Chisholm, som säger att en disjunktion aldrig är intrinsikalt bättre eller intrinsikalt sämre än bägge disjunkterna. EV1 bryter mot denna princip, som vi kan kalla '(D)', på ett trivialt sätt, eftersom EV1 implicerar att alla disjunktioner som inte logiskt implicerar någon värdebas har egenvärdet noll. För att inse att EV2 och EV3 bryter mot (D), betrakta disjunktionen $p=(j_1\vee(b_1\& d_{-100}))$ $(b_1\vee(j_1\&d_{-100}))$. EV(p)=1, enligt EV2 och EV3. (Eftersom p är logiskt ekvivalent med $j_1\vee b_1$, så är j_1 och b_1 de enda minimala p-mängderna.) Men för varje disjunkt q i p så gäller att EV(q)=0 enligt EV2, medan EV(q) = –99 – 1, enligt EV3. Alltså är p ett exempel på en disjunktion som är intrinsikalt bättre än bägge disjunkterna.

Denna slutsats behöver dock inte genera oss. Oldfield har givit ett övertygande argument mot (D). Betrakta alla konjunktioner av formen $j_1\&b_i$, där förhållandet att Bea inte existerar ingår bland b_i-förhållandena. Några av dessa konjunktioner är intrinsikalt goda, några är dåliga, och några är neutrala. Låt G, D och N vara disjunktionen av de goda, dåliga respektive neutrala konjunktionerna. Det förefaller som om varken N eller disjunktionen $G\vee D$ är intrinsikalt god. Om (D) gäller, och en disjunktion således inte kan vara bättre än varje disjunkt, så följer att inte heller disjunktionen $N\vee(G\vee D)$ är intrinsikalt god. Men $N\vee(G\vee D)$ är logiskt ekvivalent med det intrinsikalt goda förhållandet j_1, och måste därför vara intrinsikalt god. (Oldfield 1977, s 245.)

Den andra egenskapen värd att notera är att vissa 'holistiska' värdefenomen föreligger, enligt både EV1, EV2 och EV3. Ingen av dessa teorier uppfyller denna princip:

(*) Om p, q och r är logiskt oberoende, och EV(p)=EV(q), så EV($p\&r$)= EV($q\&r$).

För att hitta ett motexempel mot (*), enligt alla tre teorierna, låt $p=j_1\vee b_2$, låt $q=b_1\vee j_2$ och låt $r=j_0$. Enligt EV1, gäller att EV(p)=0 och EV(q)=0, enligt EV2 gäller att EV(p)=1 och EV(q)=1, och enligt EV3 gäller att EV(p) och EV(q) båda är lika med intervallet 1 – 3. Alla tre teorierna implicerar emellertid att EV($p\&r$)=2, medan EV($q\&r$)=1.

Om principen (*) däremot inskränks till att gälla endast värdebaser, så är den giltig enligt både EV1, EV2 och EV3. Detta kan uppfattas som en nackdel med dessa principer, eftersom det förmodligen finns få rimliga axiologier som medger ett sådant enkelt sätt att aggregera egenvärdena hos värdebaser. Det finns dock ingen anledning att tro att någon specifik aggregationsprincip skulle vara förenlig med alla, eller ens de flesta, plausibla axiologier. Detta aggregationsproblem tycks därför inte kunna diskuteras på något fruktbart sätt utan mycket mer detaljerade axiologiska antaganden än den enkla hedonism vi här förutsatt.

Not: Jag vill tacka Erik Olsson, deltagarna vid Filosofidagarna i Umeå och framförallt Krister Bykvist för värdefulla synpunkter. En utförligare engelsk version av denna uppsats kommer att publiceras i *Philosophical Studies*.

Litteratur

SVEN DANIELSSON, 'Another Version of the Harman-Quinn-Oldfield Theory of Intrinsic Value', stencil, Uppsala Universitet 1978.

EDWARD OLDFIELD, 'An Approach to a Theory of Intrinsic Value', *Philosophical Studies* 32 1977, 233–49.

DEREK PARFIT, *Reasons and Persons*, Oxford: Oxford University Press, 1984.

WARREN S. QUINN, 'Theories of Intrinsic Value', *American Philosophical Quarterly* 11 1974, 123–32.